

прокурора. Однак, при розслідуванні кримінальних правопорушень оперативні працівники можуть надавати слідчому (прокурору) слушні пропозиції щодо проведення конкретних слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, тому це право має бути унормовано на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Хараберюш І.Ф. Спеціальна техніка в органах внутрішніх справ. Загальна частина: навч. посібник. Донецьк: ДЮІ МВС України, 2013. 284 с.

2. Рудницький І.Л. Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами: дис. ... канд. юрид. наук: 081. Львів, 2019. 250 с.

Ємець Олег Миколайович,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ У БОРОТЬБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

У нещодавно затвердженій Стратегії національної безпеки України [1] відмічається, що сучасна модель глобалізації уможливила поширення міжнародного тероризму та міжнародної злочинності, зокрема у кіберпросторі, наркоторгівлі, торгівлі людьми, релігійного та ідеологічного фундаменталізму та екстремізму, підживлюваного з-за кордону сепаратизму, нелегальної міграції, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, розповсюдження зброї масового ураження тощо. Злочинність загрожує правам і свободам, законним інтересам людей, суспільства та держави. Україна, прагнучи зміцнити заснований на демократичних нормах і цінностях міжнародний порядок, бере активну участь у протидії міжнародній злочинності, проте ефективність правоохоронної діяльності у цій сфері залежить від можливості використання сучасних форм і методів оперативно-розшукової діяльності, а також підтримання належного рівня взаємодії з правоохоронними органами інших країн у виявленні, документуванні та розслідуванні кримінальних правопорушень. З урахуванням цього, ставимо за мету висвітлити проблемні питання міжнародного співробітництва оперативних підрозділів в боротьбі зі злочинністю, що сприятиме виробленню пропозицій для його удосконалення.

Одним із найбільш вагомих міжнародно-правових актів, що складають основу для взаємодії правоохоронних органів різних країн, є прийнята з метою сприяння співробітництву в справі більш ефективного попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби

з нею 15 листопада 2000 року Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [2], яка ратифікована Україною 4 лютого 2004 року. До сфери її застосування віднесено серйозні злочини, якщо вони носять транснаціональний характер і вчинені за участю організованої злочинної групи. Статтею 18 цієї Конвенції передбачені досить широкі можливості для надання взаємної правової допомоги, а статтею 19 – спільні розслідування. Однак, для оперативних підрозділів Національної поліції особливо цінними є положення статті 20, що регламентує спеціальні методи розслідування. Так, якщо це допускається основними принципами її внутрішньої правової системи, кожна Держава-учасниця, у межах своїх можливостей і на умовах, встановлених її внутрішнім законодавством, вживає необхідних заходів для того, щоб дозволити належне використання контрольованих поставок і у тих випадках, коли вона вважає це доречним, використання інших спеціальних методів розслідування, таких як електронне спостереження або інші форми спостереження, а також агентурні операції, її компетентними органами на її території з метою проведення ефективної боротьби проти організованої злочинності. З метою розслідування злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, Держави-учасниці заохочуються до укладання, у разі необхідності, відповідних двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей для використання цих спеціальних методів розслідування в контексті співробітництва на міжнародному рівні. Такі угоди або домовленості укладаються і здійснюються при повному дотриманні принципу суверенної рівності держав і реалізуються у суворій відповідності до умов цих угод або домовленостей. Важливо, що за відсутності такої угоди або домовленості рішення про використання вказаних спеціальних методів розслідування на міжнародному рівні приймаються в кожному окремому випадку і можуть, у разі необхідності, враховувати фінансові домовленості та взаєморозуміння щодо здійснення юрисдикції заінтересованими Державами-учасницями. Рішення про використання контрольованих поставок на міжнародному рівні можуть, за згодою заінтересованих Держав-учасниць, включати такі методи, як перехоплення вантажів і залишення їх неторканими або їхнє вилучення або заміна, повністю або частково.

Досить потужні можливості для міжнародного співробітництва в протидії злочинності надає Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 8 листопада 2001 року [3], ратифікований Україною 1 червня 2011 року, яким, зокрема, передбачено проведення допиту за допомогою відеоконференції (стаття 9) або телефонної конференції (стаття 10), контрольована поставка (стаття 18), утворення спільних слідчих груп (стаття 20). Утім для взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції з правоохоронними органами інших країн усе

більше затребуваними є можливість проведення таємних розслідувань, тобто надання одна одній Сторонами допомоги в проведенні розслідувань злочину працівниками поліції, які діють під прикриттям або видають себе за інших осіб, що передбачено статтею 19. Крім того, враховуючи те, що сьогодні злочинці без проблем перетинають кордони держав, актуалізується проблема допустимості проведення транскордонних спостережень, що передбачено статтею 17. Так, працівники поліції однієї зі Сторін, які в рамках кримінального розслідування здійснюють у своїй країні спостереження за особою, що, як припускається, брала участь у вчиненні кримінального злочину, у разі якого може бути застосована екстрадиція, або за особою, стосовно якої є обґрунтовані підстави вважати, що вона може сприяти встановленню зазначеної вище особи або її місця перебування, уповноважуються продовжувати спостереження за нею на території іншої Сторони у випадках, коли остання дала дозвіл на транскордонне спостереження у відповідь на попередньо подане прохання про надання допомоги. Разом з дозволом можуть бути визначені умови. Важливо, що у випадках, коли з причин особливої терміновості попередньо подати прохання про надання дозволу іншою Стороною не можна, працівники поліції, які здійснюють спостереження в рамках кримінального розслідування, уповноважуються продовжувати за кордоном спостереження за особою, що, як припускається, учинила один з таких злочинів: вбивство на замовлення; тяжке вбивство; зґвалтування; підпал; підробка; збройне пограбування та приховання краденого; вимагання; викрадення людей та захоплення заручників; торгівля людьми; незаконна торгівля наркотичними засобами та психотропними речовинами; порушення законів про зброю та вибухові речовини; використання вибухових речовин; незаконне перевезення отруйних і небезпечних відходів; незаконне, таємне перевезення іноземців через державний кордон; сексуальна експлуатація дітей.

Проведене дослідження окремих питань, пов'язаних з міжнародним співробітництвом оперативних підрозділів в боротьбі зі злочинністю, дає змогу дійти певних висновків. Так, злочинність сьогодні все більше набуває ознак транснаціональної та з легкістю долає кордони сучасних держав, тому протидія їй може бути ефективною лише за умови забезпечення належного рівня міжнародного співробітництва, а також упровадження в практику сучасних форм і методів роботи оперативних підрозділів, що дозволило би на міжнародному рівні проводити, зокрема, електронне спостереження або інші форми спостереження, транскордонні спостереження, а також агентурні операції та таємні розслідування, що вже передбачені міжнародними договорами, ратифікованими Україною. Аналіз положень Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [4] показав, що вони у ньому не відображені належним чином, у тому числі у статті 8 «Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність». Крім того, стаття 5-1 «Міжнародне

співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності» носить переважно загальний характер. Це заважає повноцінній імplementації розглянутих положень міжнародно-правових актів у діяльність правоохоронних органів України. Уважаємо доцільним провести фахову дискусію із залученням їх працівників, правозахисників і науковців щодо вироблення найбільш оптимальних шляхів вирішення проблеми.

Список використаних джерел

1. Стратегія національної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 14 вер. 2020 р. № 392/2020. Офіційний вісник України. 2020 р. № 75. Стор. 127. Ст. 2377.

2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листоп. 2000 р. Офіційний вісник України. 2006. № 14. Стор. 340. Ст. 1056.

3. Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах : вчинено у Страсбурзі 8 лист. 2001 р. Офіційний вісник України. 2012 р. № 85. Стор. 491. Стаття 3500.

4. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.

Заворіна Олена Петрівна,

викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;

Нечаєва Ірина Олексіївна,

викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Термін «штучний інтелект» з'явився в Сполучених Штатах Америки ще наприкінці 50-х років минулого сторіччя. Однак, найбільш прийнятне сучасне визначання штучного інтелекту надали інформаційні підрозділи ФБР спільно з фахівцями лабораторії штучного інтелекту корпорації Google, а саме: «Штучний інтелект – це програмно-апаратний комплекс, який забезпечує підтримку та/або прийняття результативних рішень в динамічному, нестійкому